

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема:

ВЛИЯНИЕ НА СОЦИАЛНОПСИХОЛОГИЧНИ ФАКТОРИ ВЪРХУ РИСКОВОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ВОДАЧИТЕ НА МПС В БЪЛГАРИЯ

на Калина Венелинова Крумова

докторант към секция „Социална, трудова и консултативна психология“,

Департамент „Психология“, ИИНЧ-БАН

за присъждане на научната и образователна степен „доктор“

по направление 3.2. Психология, специалност „Социална психология“

от доц. д-р Диана Бакалова – ИИНЧ БАН

Дисертационният труд е успешен опит на докторанта за възстановяване на традицията на научните изследвания в областта на транспортната психология у нас и по-конкретно в проучването на някои социалнопсихологични фактори, които влияят върху рисковото поведение на водачите на МПС. Проведеното дисертационно изследване има ясно изразена научно-приложна стойност и е мотивирано от идеята за въвеждане на научно-обосновани превантивни мерки в пътната безопасност. Това е адекватно отразено и в приносите на дисертацията.

Актуалността и неотложната необходимост от научно изследване по проблема са отлично аргументирани в увода и подкрепени със статистически данни.

Глава първа е посветена на теоретичен обзор по проблема. В първи параграф се прави обзор на съвременни научни изследвания на факторите (личностни, когнитивни, ситуативни и социални), влияещи върху поведението на пътя и рисковото шофиране. Втори параграф е посветен на обзор на теории и данни от изследвания на нагласите и поведението при шофиране, риска и рисковото поведение на пътя, както и на социалните фактори, обуславящи рисковото поведение, които са обект на емпиричното изследване на докторанта.

Добро впечатление прави огромният брой литературни източници (273), вкл. на български и английски език, на които докторантът уместно се позовава и които увлекателно представя в хода на изложението. Изборът на методологична основа на дисертационния труд също е добре обоснован.

Бих препоръчала на докторанта да обърне специално внимание на академичния стил на писане. Забелязват се някои стилови и технически неточности, вкл. неясни формулировки и пунктуационни грешки, напр., „разликите между пола и възрастта“ (т.е.

разлики по пол и възраст) на с.60; жаргонни думи и изрази като *пари за харчене, ядосан стил на шофиране*. На някои места в текста се наблюдава повтаряемост или отнасяне на информация не към най-подходящия параграф, напр., с.40, 58, 65, 66.

Глава втора е посветена на дизайна на собственото емпирично изследване. Тя включва не само постановка на емпиричното изследване (т.е. цел, задачи, хипотези, методи), но и представяне и дискусия на резултатите. В този случай по-подходящо би било друго наименование на главата или обособяване на представянето и обсъждането на резултатите в отделна глава. Глава 2 е представена в доста „по-телеграфен“ стил в сравнение с Глава 1, най-вече методите и процедурата на изследване. Не е представена процедурата по адаптация и конструктор-валидността на подskalите в авторския въпросник, който е посочен като основен принос на труда. Вероятно поради техническа грешка един и същи айтем е включен в две подскали. По-подходящо би било обяснението на модела на ценностната система на Шварц на с.118 и с.123 да присъства в теоретичния обзор или в описанието на методите.

Забелязват се някои съдържателни неточности: - „социодемографските фактори“ в целта на изследването би трябвало да бъдат „социалнопсихологични фактори“; - извадката не може да се разглежда като „репрезентативна“ за страната или по трите стратифициращи критерия едновременно. Тоест, резултатите и изводите могат да бъдат категорично отнесени само към водачите на МПС от тази извадка (а не в България изобщо).

Някои противоречиви или статистически незначими резултати от дисертационното изследване биха били по-обясними, ако беше отчетен като важно ограничение на дисертационното изследване фактът, че само 16% от лицата посочват регистрирано нарушение през последните 3 г., т.е. или относително ниска степен на рисковото поведение на пътя, или висока степен на социална желателност.

Както споменах още в началото, оценявам положително приносите на дисертационния труд, като се вземе предвид и коментарът ми относно адаптацията на авторската методика по Принос 1, представен по-горе.

Оценката ми за публикационната активност на докторанта е положителна, тъй като общият брой на публикациите е напълно достатъчен (5), а 1 от тях е на английски език в реферирано издание.

Авторефератът напълно адекватно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд в синтезиран вид.

Важно е да отбележа, че забележките и препоръките ми по никакъв начин не омаловажават усилията на докторанта, стойността на труда и приноса му към полето на транспортната психология у нас.

Въз основа на изложеното по-горе, предлагам на членовете на уважаемото жури да присъдим научната и образователна степен “доктор” на Калина Венелинова Крумова.

Изготвил:

/доц. д-р Диана Бакалова/